

Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä 16.12.2025

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 16.12.2025

Lahden kaupungin lausunto VM:n luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta

4885/03.00.00.00/2025

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Talousjohtaja Tiina Mörsky p. 050 383 6502

Hankintapäällikkö Tarinka Ringvall p. 050 559 4078

Päätös

Esittelijä

kaupunginjohtaja Kyynäräinen Niko

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa valtiovarainministeriölle lausuntonaan perusteluosassa esitetyn lausunnon.

Samalla kaupunginhallitus päättää tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa

Hallintosäännön yleisten määräysten 31 § mukaisesti valtion pyytämän lausunnon antaa se toimielin, jonka tehtäväkenttään lausuntopyyntö liittyy ja kaupungin kannalta yleisen tai laajan merkityksen omaavissa asioissa kaupunginhallitus. Hankintojen strateginen ohjaus ja ohjeistaminen kuuluu kaupunginhallituksen tehtäväkenttään.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa on asetettu lukuisia julkisiin hankintoihin liittyviä tavoitteita, jotka tähtäävät markkinoiden toimivuuden parantamiseen, julkisten hankintojen tiedolla johtamisen edistämiseen sekä julkisen talouden vahvistamiseen. Hallituksen ohjelmassa on tunnistettu tarve perustaa kansallinen hankintatietokanta, säätää julkisyhteisöjen ostolaskutiedot keskitetysti julkaistavaksi sekä parantaa kuntien ja hyvinvointialueiden taloustietojen vertailukelpoisuutta. Lisäksi kansallisessa julkisten hankintojen strategiassa on asetettu tavoitteeksi Suomen edelläkävijyys hankintojen tiedolla johtamisessa ja vaikuttavuuden kehittämisessä. Myös avoimen hallinnon viidennessä toimintaohjelmassa tavoitteeksi on asetettu julkisen hallinnon ostolaskudatan avaamisen edistäminen myös kunnissa ja hyvinvointialueilla.

Hallituksen esityksen tavoitteena on perustaa kansallinen julkisten hankintojen tietovaranto ja mahdollistaa julkisyhteisöjen hankinta- ja ostolaskutietojen avoin ja keskitetty julkaiseminen. Esityksen tavoitteena on tehostaa julkisia hankintoja, saavuttaa kustannussäästöjä ja parantaa julkisten varojen käytön vaikuttavuutta. Esityksellä tavoiteltava hankintatiedon parempi saatavuus, yhdisteltävyys ja vertailtavuus luovat edellytyksiä vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden arvioinnille sekä vahvistavat tietoon perustuvaa päätöksentekoa niin yksittäisissä hankintayksiköissä kuin laajemmin julkishallinnossa.

Kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon tavoitteena on kerätä yhteen keskeiset julkisia hankintoja ja ostoja koskevat tiedot julkisyhteisöiltä sekä mahdollistaa tietojen yhdistäminen, vertailu ja jakelu. Tietojen keräämisessä otetaan huomioon tiedon turvallisuuteen ja liikesalaisuuksiin liittyvät erityispiirteet. Tietovarannon avulla muodostetaan tietopohja, joka kattaa keskeiset tiedot julkisen hankinnan koko elinkaaren ajalta. Näin vahvistetaan tietojohdamisen edellytyksiä kansallisesti ja hankintayksiköitasolla sekä mahdollistetaan muun muassa viranomaisten työn toteuttaminen ja kehittämistoimenpiteiden kohdentaminen.

Valtiovarainministeriö asetti 17.1.2025 Kansallisen julkisten hankintojen tietovarannon perustamisen ja julkisyhteisöjen ostolaskutietojen julkaisemisen hankkeen toimikaudelle 17.1.2025–1.5.2027. Hanketta johtaa ja lainvalmistelusta vastaa valtiovarainministeriö. Tietovarannon teknisestä toteuttamisesta vastaa Valtiokonttori. Hanke on osa Hankinta-Suomi-toimenpideohjelmaa.

Valtiovarainministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi ensisijaisesti lausuntopalvelupalvelun kautta viimeistään 9.1.2026.

Lahden kaupungin lausunto:

Kysymys 1. Huomionne vaikutusten arvioinnista?

Vastaus: Kyseessä on olennaisen suuri muutos tiedontoimitusvelvoitteisiin, joten katsomme sen olevan uusi tehtävä. Ostolaskujen tuottamisesta ja keskitetystä toimittamisesta ei ole olemassa aiempaa säätelyä ja kyseiset tiedot eivät ole osa nykyistä taloustiedon raportointia. Hankintatietovarantoon tullaan keräämään ostolaskudataa nykyisiä vapaaehtoisesti tehtyjä ostolaskudatan avauksia huomattavasti laajemmin ja huomattavasti tiheämmin kuin tällä hetkellä tai esimerkiksi talousraportoinnin osalta.

Hankintatietovarannon perustamisesta ja tietojen toimittamisesta syntyy kustannuksia niin tietojärjestelmämuutosten että hallinnollisten töiden lisääntymisenä. Koko tietovarannon perustaminen ja ylläpito sekä tiedon toimitus tulevat maksamaan huomattavasti ja katsomme, että valtion tulee korvata kustannukset täysimääräisinä kunnille. Esitetyn toimintamallin toimeenpano edellyttää kunnissa paljon muutoksia ainakin seuraaville toiminnan osa-alueilla:

- päätöksenteko ja organisoituminen
- toteutustavan suunnittelu
- järjestelmämuutosten toteuttaminen (integraatiot, rajapinnat ja liittymämuutokset)
- toimintatapamuutokset; prosessien määrittely ja muutosten toteutus

- muutoksen hallinnointi ja hallinta

Muutokset ja niiden vaikutusten arviointi sekä valmistelu joudutaan aloittamaan nopeasti lainsäädännön hyväksymisen jälkeen. Ennen muutosten aloittamista pitäisi olla tiedossa korvausten taso ja aikataulu sekä kertaluontoisten, että pysyvien kustannusten osalta.

Kysymys 2. Huomionne ehdotetusta hankintatietovarantolaista ja sen perusteluista?

Vastaus: Kilpailutustunnisteen lisääminen laskulle edistää hankinnan elinkaaren seuranta ja yhdenmukaistaa käytäntöjä. Lahden kaupunki on jo vuodesta 2016 julkaissut ostolaskutiedot omilla verkkosivuillaan ja tietovaranto tulee kokoamaan yhteen julkisten toimijoiden tiedot.

Kysymys 3. Huomionne ehdotetuista muutoksista julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin sekä edellä mainittujen lakien perusteluista?

Vastaus: Lakimuutoksella ehdotetaan, että hankinta-asiakirjojen tulee olla saatavilla ilman minkäänlaista rekisteröitymistä tai kirjautumista. Tämä toteuttaa hankintadirektiiviä ja ehdotuksen perustelujen mukaisesti tukee avoimuutta ja yhdenvertaisuutta.

Valtiokonttorille ehdotetaan määräyksenantovaltuutta hankintamenettelyssä ilmoitettavista tiedoista, ilmoittamisessa käytettävistä lomakkeista sekä ilmoitusten sisällöstä ja julkaisemisesta. Oikeutta tulee rajata teknisiin muutoksiin selkeyden takia.

Kysymys 4. Huomionne ehdotetuista muutoksista Valtiokonttorista annettuun lakiin ja niiden perusteluista?

Kaupunginhallitus

Päätöspäivämäärä 16.12.2025

Vastaus: Valtiokonttorille ehdotetaan oikeutta saada pyynnöstä ja maksutta tarjoustiedot hankintayksiköltä tai kilpailutusjärjestelmää toimittavalta taholta. Lahden kaupunki käyttää sähköisiä kilpailutusjärjestelmiä ja selkein tarjoustietojen toimittamistapa olisi, että kilpailutusjärjestelmätoimittaja toimittaa tiedot. Lahden kaupunki kannattaa lakiehdotuksen esitystä, jonka mukaan tietovarantoon toimitettavat tarjoustiedot ovat salassa pidettäviä.

Kysymys 5. Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta?

Vastaus: Ostolaskudatan toimitusaikataululla tulevaan hankintatietovarantoon on vaikusta kunnille aiheutuviin kustannuksiin sekä toimittamisesta aiheutuvaan työmäärään. Mikäli aikataulu ei ole tiedossa, on kustannusten arviointi vaikeaa. Kustannuksiin ja työmäärään vaikuttaa myös ostolaskujen vaadittu tietosisältö.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Ote: Talousjohtaja